

Docela gotovo se dvigne vrednost omike, in šoli pri-pade v tem znaten del. Cenila se bo tudi pravičnejše učiteljeva naobrazba.

Učitelja ne bodo več imeli za priživnika ljudstva, marveč za predstavitelja nove moči, moči svetlobe, ki bo napajala vse duše družbe.

V kolikor pade veljava duhovstva, v toliko se dvigne vpliv in važnost učiteljstva.

Učitelj nove dobe ne sme varati tega pričakovanja. Ne samo s srcem mora soglašati z dobo, ampak tudi nadkri-ljevati jo mora v svoji duši. Njegov razum mora biti raz-jasnjen s principi, energija njegove volje jasno očitana.

Razvoj njegove sile bo napredoval z vedo in njenimi etičskimi nasledki.

Organizatorna delavnost učiteljstva preide od krasnih sanj in načrtov k določnim oblikam čina.

Te vedejo od gospodarskega k etičskemu popolnjevanju dela prerajanja in k onemu naziranju svobodne volje, kate-remu so ničeva povelja nizkih in sebičnih duš. Kulturni in etičski razvoj mora dovesti tudi k občanski neodvisnosti. Zato mora biti stalno delo učiteljevo v dobi novih političskih pre-rodov posvečeno temu, da najde svoji naobrazbi svobodnejše in višje poti.

Da se takšna naobrazba dožene na učiteljskih, četudi reformiranih, tej nadi se moramo odreči.

Naobrazba mora postati učitelju večna naloga za vse življenje, nikdar nesme biti to delo končano; šele tedaj, ko ostavimo službo, bomo mirovali.

Za tako težko nalogo pa je potreba močne volje.

Žalibog, da nam je še vedno nedostaja! Našli jo bomo, če bomo hoteli iskati in spoznavati resnico.

Ni li to fraza?

V čem naj iščemo resnice?

Če so utemeljili novodobni filozofi svoje nauke na iz-reku: »Mislim, torej sem«, iščimo resnico ž njimi v obeh pojmi: mislimo in bomo, kar pomeni: Trudimo se, do-gnati z naobrazbo vse znanje, ki so nam ga ohranili ljudje z vznešeno mislijo, in izkušajmo to znanje oživiti.

V polnosti življenja, t. j. v rabi vseh življenjskih sil leži resnica, ali vsaj oni del resnice, ki ga morejo doseči smrtniki.

Torej ne samo razvoj lastnega duha do popolnosti, marveč tudi skupni razvoj vse vsaj najbližje narodne družbe — to je iskanje dosegljive resnice.

Če bomo tako razumevali svojo nalogo, pa moremo z gotovostjo prorokovati, da leži bodočnost naroda v novi dobi — v učiteljevi naobrazbi!

Šola in birokratizem.

(Dopis s Krasa.)

V pradavnih časih ni poznalo človeštvo šol. Ono ni ču-tilo nikakega interesa za omiko in napredek. Človek je bil barbar, napol divjak in neveden. Klatil se je po temnih go-zdih in prostranih livadah, zasledujoč živali, ki jih je ali krotil ali pa pobijal s svojim bornim in topim orožjem. Časi so se izpreminjali; prebivalstvo se je množilo in z njim tudi množina dušnih in telesnih potreb. V vednem boju za ob-stanek, v vednem zalezovanju divjačine je izumljal človek vedno nova orodja, njegovo oblačilo se je izpopolnjevalo, kratko rečeno, začelo se je drugo življenje. Človek je začel

opazovati prirodo; izkušal si je razjasniti razne pojave. Njegov duh se je izpraševal po vzrokih, toda bil je prešibak, da bi si bil mogel to tolmačiti naravnim putem. Telesnemu de-lovanju je sledilo duševno. Kakor vlada razlika že med prsti ene roke, tako je tudi med ljudmi. Eni so bolj živahni, bolj vihravi, boljših duševnih zmožnosti, drugi pa obratno. Gotovo so prvi mnogo bolje pojмили razne pojave in prišli do boljših sklepov kot drugi. Naravno je tedaj, da so postali ti učitelji drugim. Svoje izkušnje so podajali drugim, tako se je začel napredek, to je bil prvi element šole in prvi poizkus poučevanja. Ozrimo se le v zgodovino in gotovo se prepričamo o resničnosti teh besed.

Kaj so bili razni preroki v sv. pismu? Kaj so bili So-krates, Platon, Aristoteles, Anaksagora? Kam naj prištejemo Budho, kam uvrstimo druge? To so bili učitelji — voditelji svojih sodeželanov, svojega naroda. Oni so delali duševno in izkušali dvigniti duševni nivo svojega rodu na višjo stopnjo. Narod so poučevali in ga s tem vodili na pravo pot, mu blažili srce in bistrili um.

Kako idealno razmerje je vladalo mnogokrat med temi modrijani in njih privrženci, poslušalci in učenci, je zgled Evklides. Kako željno so se ozirali narodi za virom omike in napredka!

Toda predaleč bi zašel, ko bi hotel vse omeniti, vse navesti in razporediti po vrsti. To ni moja naloga. S tem sem zbudil le nekoliko spominov na začetek vsake omike in napredka, na šolo v preteklosti, od katere prehajam na sedanost.

O pomenu šole za vsak narod v sedanosti se je že to-liko pisalo, da bi bilo popolnoma odveč, govoriti tukaj o nadaljnjih podrobnostih. V prvi vrsti pride tu v poštev seveda ljudska šola. Vzvišena je njena naloga, prelep njen namen, toda na pot ji polagajo toliko ovir, da le s težavo prodira proti svojemu smotru.

Ravno te ovire so vzrok, da ne more izpolnjevati svoje idealne naloge. Ravno razni poklicani in nepoklicani reforma-torji in laži - zaščitniki so ji ona mora, ki ji jemlje živ-ljensko energijo in ji pije srčno kri. Koliko nedostatkov, koliko težkih obdolžitev ji očitajo njeni nasprotniki, ki jih ni malo število! A ne vidijo spon, v katerih še vedno ječi šolstvo.

Očitajo mnogokrat, da ne znajo otroci, dokončavši šolo, nobenega nauka, pridobljenega v nji, uporabiti v praksi. Najboljši računarji, najpridnejši učenci nimajo po dokončanem šolskem obisku ničesar od šole. Pravijo, da ne ponesejo otroci po dokončanem šolskem obisku nič praktičnega domov. Mnogo so se učili, nič naučili. Šola uzgojuje mnogokrat dresirane mašine, redko značaje. To so težke obsodbe! Kje tiči temu vzrok? Kdo daje povod tej žalostni prikazni? To je namen tega spisa, nekoliko pogledati za kulise in saj de-loma očitati tiste, ki zlasti po kršnem Krasu ovirajo kot cókla pravilni razvoj šolstva.

Tu vidimo kot prvo oviro starega grešnika, ki ne dela nič drugega na svetu, kakor samo vklepa v svoje spon vse, kar hrepeni po svobodnejšem poletu. To je tista dušecha in duhomorna uredba, ki so ji opravičeno dali ime sv. Biro-kracija in nam ga je »U. T.« lepo orisal že pred časom. Povsod, kjer ga ne potrebujemo, ga zagledamo. Kjer je njegov pravi delokrog, tam ga pa ni? Po pravici ga lahko imenujemo mojstra - skazo, ki se vsega loti, ničesa ne do-konča, oziroma vse pokvari. Dan za dnevom skuha za svojo zeleno mizo kaj novega, kaj epohalnega. Podoben je v tem

oziru starim alkimistom. V svojem laboratoriju sedi, za ves svet se ne zmeni, toda sodnik neznanim zadevam biti, to pa zna. Kako blagodejno pa je to vmešavanje v vse javne zadeve, v kulturne, politične in druge odnose, razvidi lahko vsakdo, ki le nekoliko zasleduje vse življenje na tem svetu.

Začnimo tam, kjer se najbolj falzificira, kjer milijoni takorekoč kar izginjajo v njegovem nenasitnem žrelu! To je militarizem. Koliko birokratizma je tu! Koliko krepkih mladeničev je že moralo izkrvaveti na premnogih bojiščih le zato, ker ni smel vrhovni poveljnik ravnati po svojem prepričanju, ampak je moral slušati svete ljudi, ki so sedeli za bogato obloženo mizo daleč od bojišča v glavnem mestu. Zgledi: Poljsko pod Ivanom Kazimirom, Lavdom proti Frederiku II., admiral Sufren v Indiji proti Angležem za Ljudevika XVI. Kaj pa nam kaže uprava pri modernem militarizmu, špeciialno Rusija, a tudi kulturna Francija pod znanim Pelletanom? Pojedine napravljati, tirati politiko in se mešati vanjo, toda akte o vojni mornarici, o oboroženju bojnih ladij, o njih popravi i t. d. — te je spravljal v svoje miznice, kjer so gnili. Kaj to, če je zaradi te nemarnosti šel oklopni križar »Sully« z vrednostjo 25.000.000 frankov pod vodo. V slučaju vojske pa gre vsa mornarica lahko v eni bitki k ribam na pohod — zaradi take uprave. To je birokratsko upravljanje državnega in ljudskega imetja. Koliko sto milijonov gre tukaj, Bog vedi kam, le zaradi te strašne uprave!

(Dalje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegete za glavno skupščino Zaveze so dalje prijavila sledeča društva:

VI. Pedagoško društvo v Krškem. 15. Gospodična Angela Bavdek, učiteljica, Leskovec; 16. gospodična Marica Perhauc, učiteljica, Leskovec; 17. Janez Blaganje, učiteljski voditelj, Hrvaški Brod; 18. Karel Humek, meščanski učitelj, Krško; 19. Ivan Lapajne, ravnatelj, Krško; 20. Josip Tratar, učitelj, Mokronog.

VII. Sevnško-brežiško učiteljsko društvo. 21. Gospodična Mira Jurko, učiteljica, Artiče; 22. Anton Eržen, šolski vodja, Podgorje; 23. Janko Knapič, nadučitelj, Videm; 24. Josip Pečnik, nadučitelj, Kapele; 25. Alojzij Voglar, učitelj, Artiče.

VIII. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico. 26. M. J. Nerat, ravnatelj, Maribor; 27. Matija Lichtenwallner, učitelj, Ruše. Namestnik 1. Jos. Lasbacher, nadučitelj, Ruše.

IX. Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj. 28. Gospodična Ida Wudler, učiteljica, Griže; 29. Fran Brinar, nadučitelj, Gotovlje; 30. Lovro Šah, nadučitelj, Teharje; 31. Rajko Vrečar, učitelj, Zalec. Namestniki: 2. gospica Vika Kosi, učiteljica, Teharje; 3. Janez Logar, učitelj, Zidan most; 4. Fran Pristovšek, učitelj, Zalec.

X. Učiteljsko društvo za Sv. Lenartski okraj. 32. Edwin Blenk, nadučitelj, Sv. Benedikt v Slov. Gor. 33. Jožef Troha, Sv. Benedikt v Slov. Gor.

O temi »Učiteljsko delovanje izven šole« poroča gosp. Vekoslav Strmšek, nadučitelj pri Sv. Petru na Medved. selu.

Ljubljansko učiteljsko društvo je prijavilo razpravo: »Novi šolski in učni red«, poročevalec gosp. Janko Likar, učitelj v Ljubljani.

Gospode predsednike Zaveznih društev prav vljudno prosimo še enkrat, da nam zanesljivo vrnejo do določenega roka izpolnjene društvene izkaze, prijavijo delegete in pošljejo društvene prispevke Zavezinemu blagajniku.

V Šoštanju se je ustanovil pripravljalni odbor, ki se je lotil marljivo dela, da preskrbi vse potrebno za XVIII. glavno skupščino Zaveze in da nam pripravi prijetno bivanje v onih

dneh v prijaznem Šoštanju. Dolgo vrsto let so že glavne skupščine naše Zaveze lepi prazniki slovenskega in istrsko-hrvaškega učiteljstva. Tu se posvetujemo in sklepamo o tem, kar ima biti v napredek narodnega šolstva in v blaginjo učiteljskega stanu. Ker vemo ceniti velik pomen teh posvetovanj, zato je udeležba od leta do leta mnogobrojnejša, posvetovanja od leta do leta zanimivejša in poučljivejša. Tako naj bo tudi letos. V mnogobrojnem številu pohitimo o Binkoštih od vseh strani v lepo dolino, da vidijo naši prijatelji, pa tudi sovražniki, da se zaveda slovensko in istrsko-hrvaško učiteljstvo svoje vzvišene naloge.

Olajšajmo pa tudi delo cenjenega pripravljalnega odbora v Šoštanju. Zato naj se vsakdo, ki pohiti tja, zglozi po dopisnici pri načelniku pripravljalnega odbora, gosp. učitelju Iv. Koropcu v Šoštanju, za stanovanje in obenem pristavi, da se udeleži tudi banketa.

Prenočišča se bodo preskrbela samo onim udeležencem, ki se zglase zanje. Vodstvo »Zaveze«.

Ljubljansko učiteljsko društvo bo zborovalo v soboto, dne 19. maja, ob osmih zvečer v salonu hotela »Ilirija«. Na dnevnem redu je poročilo tovariša Janka Likarja »o novem šolskem in učnem redu«. K mnogobrojni udeležbi vabi p. n. člane in prijatelje odbor.

Občni zbor litijskega učiteljskega društva bo dne 17. maja t. l. ob 2. uri popoldne v šoli v Litiji. Vzpored: 1. Otvoritev zborovanja po predsedniku. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. Volitev delegatov za glavno skupščino »Zaveze« v Šoštanju. 5. Volitev novega odbora. 6. Nasveti. K resnično obilni udeležbi vabi Josip Zajec, t. č. predsednik.

Iz logaškega okraja. Vsled razpisa c. kr. okrajnega šolskega sveta v Logatcu z dne 20. aprila 1906, št. 638, sme pouk od dne 19. na dan 17. maja prestaviti le ono učiteljstvo, ki se bo dne 19. maja udeležilo učiteljskega zborovanja na Rakeku. To p. t. učiteljstvu na znanje. A. Šest, t. č. predsednik.

Ljubljansko učiteljsko društvo je priredilo svoje zborovanje 2. maja s sledečim vzporedom: 1. Razdeljen in nerazdeljen pouk. 2. Učiteljsko delovanje izven šole. Udeležba je bila dobra, čeprav bi bila lahko še boljša. Navzočih pa je bilo tudi precej gostov učiteljev, ki oblikujejo tuk. risarski tečaj.

Predsednik tov. Dimnik pozdravi navzoče, posebno goste in da besedo pročevalcu prve točke, tov. Črnagoju, ki prečita svoj izvrstno sestavljen referat »o razdeljenem in nerazdeljenem pouku«. Opisuje zgodovino nerazdeljenega pouka na Barju in uspehe, ki jih doseže. Naštevaja prednosti nerazdeljenega pouka sosebno na barjanski šoli, ki ima — četudi je mestna šola — vendar kmetiški značaj. Končno se izjavi odločno za nerazdeljen pouk. Želeti je, da prijavi poročevalec svoje poročilo v »Tovarišu«.

O predmetu se razvije živahna debata. Govorilo se je pro in contra. Pro - govorniki so poudarjali boljše uspehe, ugodnejši pouk na dopoldanskih urah, sosebno v vročih poletnih dneh; na ta način bi odpadle v Ljubljani vročinske počitnice, in bi ne bil pouk prikrajšan; učenci bi se mogli ves popoldan gibati v prostem zraku, na kmetih pa bi pomagali uspešneje pri delu, kar je pri sedanjih draginjah delalcev velike važnosti i t. d. Contra - govorniki so izkušali pobijati te razloge. Posebno so poudarjali, da bi potem reducirali učiteljstvo in mu naprtili več ur, ker bi bilo popoldne prosto, za nadure pa bi mu dali le malo prenumeracijo. Reklo se bo tudi, da učitelji lenuharijo, i t. d. Po dolgi živahni debati zaključil predsednik debato in da predlog na glasovanje; poudarja pa, da gre danes le za ljubljanske razmere. Pri glasovanju propade predlog počevalcev in se torej izreče ljubljansko učiteljstvo v večini za razdeljen pouk.

O drugi točki — »učiteljsko delovanje izven šole« — poroča prav izborni tov. Wider. Poročilo je bilo z odobravanjem sprejeto in se je poročevalca naprosilo, da prijavi svoje poročilo v »Učit. Tovarišu«.

Tudi pri tem poročilu se je vnela živahna debata. Poročevalec prečita koncem poročila postavljene točke, ki obsejajo kratka navodila o učiteljevem delovanju izven šole,